

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
VIEŠOJO VALDYMO GRUPĖ

PAŽYMA

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINĮ PROCESĄ REGLAMENTUOJANČIŲ
EUROPOS SĄJUNGOS IR TARPTAUTINĖS TEISĖS AKTŲ ĮGYVENDINIMO
ISTATYMO NR. X-1809 TREČIOJO, PENKTOJO, ŠEŠTOJO SKIRSNIŲ IR PRIEDO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO (toliau – Projektas)
(TAP-21-1092(2)) (TAIS-21-27574(3))

2021-09-07 Nr.
Vilnius

Projekto rengėjai: Teisingumo ministerija.

Projekto tikslas: tinkamai įgyvendinti:

2019 m. birželio 25 d. Tarybos reglamentą (ES) 2019/1111 dėl jurisdikcijos ir sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis bei tarptautiniu vaikų grobimu, pripažinimo ir vykdymo (toliau – Reglamentas 2019/1111),

2020 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2020/1783 dėl valstybių narių teismų bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose (įrodymų rinkimas) (nauja redakcija) (toliau – Reglamentas 2020/1783),

2020 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentą (ES) 2020/1784 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse (dokumentų įteikimas) (nauja redakcija) (toliau – Reglamentas 2020/1784).

Dabartinė situacija:

2019 m. birželio 25 d. priimtas Reglamentas 2019/1111. Juo pakeistas 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantys Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000, kuris šiuo metu yra teismo bendradarbiavimo šeimos bylose pagrindas. Reglamentas 2019/1111 nuo jo taikymo pradžios 2022 m. rugpjūčio 1 d. bus pagrindinis Europos Sąjungos teisės aktas, skirtas valstybių narių teismų jurisdikcijai nustatyti, teismų sprendimų, autentiškų dokumentų, susitarimų pripažinimui ir vykdymui tarpvalstybinėse šeimos bylose (įskaitant tarptautinio vaikų grobimo atvejus) reglamentuoti.

Reglamentu 2019/1111 įtvirtintos šios pagrindinės naujos nuostatos:

1) įtvirtintas visiškas egzekvatūros (specialios kitoje valstybėje narėje priimtų teismo sprendimų pripažinimo ir paskelbimo vykdytinais procedūros, exequatur) panaikinimas sprendimams dėl tėvų pareigų ir su santuoka susijusiose bylose, nereikalaujant jokios vykdytinumo deklaracijos, tačiau kartu įtvirtinant atitinkamus saugiklius;

2) harmonizuotos konkrečios vykdymo proceso taisyklės;

3) įtvirtintos aiškesnės taisyklės dėl galimybės vaikui išsakyti savo nuomonę;

4) įtvirtintos aiškesnės taisyklės dėl vaiko įkurdinimo kitoje valstybėje narėje;

5) nustatytos aiškesnės taisyklės dėl autentiškų dokumentų ir susitarimų judėjimo tarp valstybių narių, kartu taikant tam tikrus saugiklius;

6) nustatytos aiškesnės taisyklės dėl vaiko grobimo bylų tarp Europos Sąjungos valstybių narių.

2020 m. lapkričio 25 d. priimtas Reglamentas 2020/1783. Juo pakeistas 2001 m. gegužės 28 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1206/2001 dėl valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose. Reglamentas 2020/1783 nuo taikymo pradžios 2022 m. liepos 1 d. bus pagrindinis Europos Sąjungos teisės aktas, reglamentuojantis valstybių narių teismų tarpusavio bendradarbiavimo renkant įrodymus civilinėse ar komercinėse bylose tvarką.

Reglamentu 2020/1783 įtvirtintos šios pagrindinės naujos nuostatos:

- 1) apibrėžiama „teismo“ sąvoka, nes kildavo abejo dėl kitų institucijų prilyginimo tradiciniame teismams;
- 2) nustatomas prašymų ir kitų pranešimų perdavimas naudojantis saugia ir patikima decentralizuota IT sistema;
- 3) pašalinamos teisinės kliūtys elektroninių įrodymų priėmimui;
- 4) skatinamas vaizdo konferencijų ar kitų nuotolinių ryšio technologijų naudojimas kuo didesne apimtimi.

2020 m. lapkričio 25 d. priimtas Reglamentas 2020/1784. Juo pakeistas 2007 m. lapkričio 13 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1393/2007 dėl teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse („dokumentų įteikimas“) ir panaikinant Tarybos reglamentą (EB) Nr. 1348/2000. Reglamentas 2020/1784 nuo taikymo pradžios 2022 m. liepos 1 d. bus pagrindinis Europos Sąjungos teisės aktas, reglamentuojantis teisminių ir neteisminių dokumentų civilinėse arba komercinėse bylose įteikimo valstybėse narėse tvarką.

Reglamentu 2020/1784 įtvirtintos šios pagrindinės naujos nuostatos:

- 1) nustatomas įteiktinų dokumentų, prašymų, patvirtinimų, gavimo patvirtinimų, pažymėjimų ir kitų pranešimų perdavimas naudojantis saugia ir patikima decentralizuota IT sistema;
- 2) nustatoma, kad Reglamentas 2020/1784 netaikomas įteikiant dokumentą teismo vietos valstybės narės asmens, kuriam turi būti įteiktas dokumentas, įgaliotajam atstovui, nepriklausomai nuo to asmens gyvenamosios vietos;
- 3) numatomas pagalbos nustatant adresą teikimas, kai asmens, kuriam kitos valstybės narės teritorijoje turi būti įteiktas dokumentas, adresas nėra žinomas;
- 4) pašalinamos teisinės kliūtys elektroninių dokumentų priėmimui;
- 5) aiškiau reglamentuojama procedūra, pagal kurią adresatas gali atsisakyti priimti dokumentą, jei jis nėra parengtas tinkama kalba arba į ją išverstas;
- 6) numatomas dokumentų įteikimas elektroniniu būdu.

Projekto esmė: Nors Reglamentas 2019/1111, Reglamentas 2020/1783 ir Reglamentas 2020/1784 yra tiesioginio taikymo ES teisės aktai ir juose jau yra įtvirtintos pagrindinės teisinio reguliavimo nuostatos, tačiau nacionalinėje teisėje reikia nustatyti tam tikras procedūrines taisykles, taip pat numatyti kompetentingas institucijas, tokiu būdu užtikrinant sklandų šių reglamentų nuostatų taikymą Lietuvos Respublikoje.

Atsižvelgiant į tai Projektu tikslinamos galiojančio Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo Nr. X-1809 nuostatos suderinant jas su atitinkamais Reglamentais ir sudarant prielaidas tinkamai ir sklandžiai įgyvendinti ir taikyti minėtus Reglamentus

Projekto įgyvendinimas nepareikalaus papildomų valstybės biudžeto lėšų.

Derinimas: Projektas teiktas derinti Teisėjų tarybai, Lietuvos apeliaciniam teismui, Vilniaus apygardos teismui, Lietuvos advokatūrai, Lietuvos antstolių rūmams, Lietuvos notarų rūmams, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijai, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybai,

Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybai, Nacionalinei teismų administracijai ir VĮ Registrų centrui. Teisėjų taryba, Lietuvos advokatūra, Lietuvos notarų rūmai, Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba ir Nacionalinė teismų administracija pastabų neturėjo. Vilniaus apygardos teismas per nustatytą terminą pastabų nepateikė. Projektas patikslintas pagal Lietuvos apeliacinio teismo, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos, Lietuvos antstolių rūmų pastabas. Didžiuma Lietuvos antstolių rūmų pastabų yra dėl Projektui įgyvendinti reikalingo įgyvendinamojo teisės akto, todėl jos bus įvertintos rengiant šį aktą. Dėl VĮ Registrų centro pastabų ir pasiūlymų teikiama derinimo pažyma (pažyma buvo aptarta darbo tvarka su VĮ Registrų centru – VĮ Registrų centras esminių pastabų dėl pažymos neturėjo).

Pirminis projekto variantas svarstytas 2021 m. rugpjūčio 31 d. Tarpinstituciniame pasitarime. Pakartotinai teikiamas projektas patikslintas pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pirminiam projekto variantui pateiktas pastabas ir suderintas su Teisės grupe darbo tvarka.

Atitikimas Vyriausybės programai: Projektu prisidedama prie Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 191.5 papunktyje įtvirtinto tikslo, kad Europos Sąjungos teisės aktai būtų įgyvendinami tinkamai, įgyvendinimo.

Dalykinio vertinimo išvada: Projektą siūlome teikti į Vyriausybės posėdžio A dalį.

Patarėjas

Audrius Kasinskas